



PJO X. (1903.-1914.)  
(PIUS X.)

## » Lamentabili « *dekret Sv. oficija*

### **Odvajanje egzegeze od crkvenog učiteljstva**

1. Crkveni zakon koji propisuje da knjige koje se odnose na božansko Pismo budu podvrgnute prethodnoj provjeri, ne proteže se na zastupnike kritičkog pristupa niti na znanstvenu egzegezu knjiga Staroga i Novoga zavjeta.
2. Ne treba doduše omalovažavati crkveno tumačenje svetih knjiga, ipak ono podliježe detaljnijem sudu i ispravku egezgeta.
3. Iz sudova i crkvenih kazni donesenih protiv slobodne i znanstvenije egzegeze može se zaključiti, da vjera koju iznosi Crkva proturiječi povijesti, te da se katoličke dogme u stvari ne mogu uskladiti s istinitijim izvorima kršćanske religije.
4. Crkveno učiteljstvo ne može pomoću dogmatskih definicija odrediti pravi smisao svetog Pisma.
5. Budući da se u pokladu vjere nalaze samo objavljene istine, ni na koji način na Crkvu ne spada donositi sud o tvrdnjama ljudskih znanosti.
6. Kod definiranja istina Crkva koja uči i Crkva koja poučava tako surađuju, da Crkvi koja poučava ostaje samo potvrditi opće mišljenje Crkve koja uči.
7. Kada Crkva osuđuje zablude, ne može od vjernika tražiti nikakvo unutarnje pristajanje, kojim bi oni prihvatili sudove koje je ona izrekla.

8. Treba smatrati da su bez ikakve krivnje oni koji smatraju za ništavne osude koje su izdale Sveta kongregacija indeksa ili druge svete rimske Kongregacije.

### **O nadahnuću i nepogrješivosti Svetoga pisma**

9. Oni koji vjeruju daje Bog uistinu pisac Svetoga pisma, pokazuju preveliku jednostavnost ili neznanje.

10. Nadahnuće knjiga Staroga zavjeta se sastoji u tome, što su izraelski pisci predali religijsko učenje na neki poseban način, poganima malo poznat ili nepoznat.

11. Božansko nadahnuće se ne proteže na čitavo Pismo tako, da bi svi njegovi dijelovi bili sigurni od svake zablude.

12. Ako se egzeget želi korisno baviti biblijskim studijem, treba najprije odložiti svako unaprijed stvoreno mišljenje o nadnaravnom porijeklu Svetog pisma, i treba ga tumačiti na isti način kao i druge čisto ljudske dokumente.

13. Sami evanđelisti i kršćani druge i treće generacije su evanđeoske poredbe tumačili umjetno, te su tako dali povoda malom plodu Kristovih propovijedi kod Židova.

14. U mnogim pripovijedanjima evanđelisti nisu iznosili toliko ono što je istinito, nego što su smatrali korisnijim, makar to bilo i lažno.

15. Evanđelja su bila povećavana neprestanim dodacima i ispravcima do konačno određenog kanona; zbog toga su u njima ostali samo mali i nesigurni tragovi Kristovog naučavanja.

16. Ivanovo pripovijedanje nije prava povijest, nego mistično razmatranje evanđelja; govori koji se nalaze u njegovom Evanđelju su teološka razmatranja o otajstvu spasenja, bez povijesne istine.

17. Četvrto je Evanđelje povećalo čudesu, ne samo kako bi izvanredno došlo više do izražaja, nego i da bi bilo prikladnije za označavanje djela i slave utjelovljene Riječi.

18. Ivan doduše sebi prisvaja ulogu svjedoka o Kristu; uistinu pak, on je samo izvanredni svjedok kršćanskog života, ili Kristovog života u Crkvi krajem prvoga stoljeća.

19. Krivovjernički su egzegeti vjernije iznijeli pravi smisao Pisma, nego li katolički egzegeti.

## Pojam objave i dogme

20. Objava nije mogla biti drugo nego svijest koju je čovjek stekao o svom odnosu prema Bogu.
21. Objava koja čini predmet katoličke vjere nije bila završena s apostolima.
22. Dogme koje Crkva iznosi kao objavljene, nisu istine pale s neba, nego su neka tumačenja religijskih čina, koja sije teškim naporom stekao ljudski um.
23. Može postojati, i uistinu postoji, proturječje između činjenica o kojima pripovijeda Sveto pismo i crkvenih dogmi koje se na njima temelje; tako da egzeget s kritičkim pristupom može kao lažne odbaciti činjenice, u koje Crkva vjeruje kao potpuno sigurne.
24. Ne treba osuđivati egzegeta koji stvara pretpostavke iz kojih slijedi da su dogme povijesno lažne ili sumnjive, samo ako izravno ne niječe same dogme.
25. Vjersko pristajanje se konačno oslanja na skup vjerojatnosti.
26. Vjerske dogme treba zadržati samo prema praktičnom smislu, to jest kao obvezatno pravilo za djelovanje, a ne kao pravilo vjerovanja.
27. Iz evanđelja se ne dokazuje božanstvo Isusa Krista, nego je to dogma koju je kršćanska svijest izvela iz pojma Mesije.
28. Kad je Isus vršio svoju službu nije govorio sa svrhom, kako bi poučavao da je on Mesija, niti su njegova čudesa išla za tim da to dokažu.
29. Može se dozvoliti daje Krist o kojem govori povijest mnogo ispod Krista koji je predmet vjere.
30. U svim evanđeoskim tekstovima ime *Sin Božji* znači samo isto kao ime *Mesija*, a nikako ne znači da je Krist pravi i naravni Božji Sin.
31. Učenje o Kristu koje iznose Pavao, Ivan te Nicejski, Efeški i Kalcedonski sabori, nije ono stoje naučavao Isus, nego ono stoje o Isusu shvaćala kršćanska savjest.
32. Ne može se pomiriti naravni smisao evanđeoskih tekstova s onim što naši teolozi uče o svijesti i nepogrješivom znanju Isusa Krista.

33. Svakome, koga ne vodi unaprijed stvoreno mišljenje, je jasno daje Isus izjavljivao zablude o skorom dolasku Mesije, ili da veći dio učenja u samim sinoptičkim Evanđeljima nije autentičan.
34. (Egzeget) kritičkog pristupa ne može tvrditi da Kristovo znanje nije bilo ograničeno nekim granicama, osim ako se prihvati pretpostavka, koja se povijesno jedva može shvatiti i koja se protivi moralnom osjećaju, naime daje Krist kao čovjek imao Božje znanje, ali da nipošto nije htio znanje o tolikim stvarima saopćiti učenicima i nasljednicima.
35. Krist nije uvijek imao svijest o svom mesijanskom dostojanstvu.
36. Kristovo uskrsnuće nije pravi događaj povijesnog reda, nego događaj potpuno nadnaravnoga reda, koji nije dokazan niti dokaziv; njega je kršćanska svijest malo pomalo oblikovala iz drugih (činjenica).
37. Vjera u Kristovo uskrsnuće od početka nije bila toliko o samoj činjenici uskrsnuća, nego o Kristovom besmrtnom životu kod Boga.
38. Učenje o Kristovoj smrti kao o zadovoljštini, nije evanđeoska, nego samo Pavlova.

### **Sakramenti**

39. Mišljenja o porijeklu sakramenata, kojima su Tridentski oci bili prožeti i koja su bez sumnje imala utjecaj na njihove dogmatske kanone, daleko su od onih koja sada s pravom imaju povijesni istraživači kršćanske stvari.
40. Sakramenti imaju svoj izvor iz toga, što su apostoli i njihovi nasljednici, neku Kristovu ideju i nakanu, tumačili u skladu s poticajima iz okolnosti i događaja.
41. Sakramenti smjeraju samo na to da čovjeku dozovu u svijest uvijek dobrostivu prisutnost Stvoritelja.
42. Kršćanska je zajednica uvela nužnost krštenja, prihvaćajući ga kao potreban obred, povezujući s njim obveze kršćanske vjeroispovijesti.
43. Običaj podjeljivanja krštenja djeci je razvitak discipline, a jedan razlog za to je bio da se skrament podijeli na dva, naime na krštenje i na pokoru.
44. Ništa ne dokazuje to što su apostoli preuzeli obred sakramenta potvrde; formalno pak razlikovanje dvaju sakramenata, to jest krštenja i potvrde, jedva da spada na povijest prvotnog kršćanstva.

45. Ne treba sve uzeti kao povijesno što Pavao pripovijeda o ustanovljenju euharistije [1 Kor 11,23-25].
46. U prvotnoj Crkvi nije postojao pojam o kršćaninu grješniku, koji je pomiren crkvenim autoritetom, nego se Crkva samo jako sporo privikavala na taj pojam. Štoviše, nakon što je pokora bila priznata kao crkvena ustanova, nije se zvala imenom sakramenta, jer se smatrala za okaljani sakrament.
47. Gospodinove riječi: „Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehе, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im" [Iv 20,22sl], niti najmanje se ne odnose na sakrament pokore, što god se tridentskim ocima sviđalo tvrditi.
48. Jakob u svojoj poslanici [Jak5,14 sl] nije namjeravao proglasiti neki Kristov sakrament, nego preporučiti jedan pobožni običaj; i ako se u tom običaju možda vidi neko sredstvo milosti, to ne treba shvatiti onom doslovnošću kako su ga prihvatili teolozi, koji su odredili pojam i broj sakramenata.
49. Kršćanska večera je pomalo poprimila oznake liturgijskog čina, a oni koji su običavali predsjedati večeri, zadobili su svećeničke oznake.
50. Starije, koji su na kršćanskim skupovima imali službu nadgledanja, apostoli su postavili za prezbitere ili biskupe, kako bi se brinuli za potreban red zajednica koje su rasle, a nisu im zapravo (povjerali) trajno poslanje i apostolsku vlast.
51. Ženidba nije mogla postati sakrament novoga Zakona, osim kasnije u Crkvi; naime, da bi se ženidba smatrala sakramentom, bilo je potrebno da joj prethodi potpuno teološko tumačenje nauka o milosti i o sakramentima.

### **Uspostava Crkve**

52. Kristovom je duhu bilo strano da ustanovi Crkvu kao društvo na zemlji, koje će trajati kroz mnogi niz stoljeća; štoviše, Krist je imao na umu kraljevstvo nebesko, koje će doći zajedno s koncem svijeta.
53. Organski ustroj Crkve nije nepromjenjiv; nego, kršćansko je društvo podložno trajnom razvitku kao i ljudsko društvo.
54. Dogme, sakramenti, hijerarhija, što se tiče i teorije i stvarnosti, samo su tumačenja i razvitak kršćanskog shvaćanja, koji su povećali i usavršili izvanjskim dodacima sitnu klicu prisutnu u Evanđelju.
55. Šimun Petar nije nikada niti naslućivao da mu je Krist povjerio primat u Crkvi.

56. Rimska crkva nije postala glava sviju crkava po odredbi božanske providnosti, nego iz čisto političkih razloga.

57. Crkva se postavlja neprijateljski u odnosu na napredak prirodnih i teoloških znanosti.

### **Nepromjenjive vjerske istine**

58. Istina nije nepromjenjiva više nego li samo čovjek; ona se naime razvija s njim, u njemu i po njemu.

59. Krist nije naučavao određeni nauk koji bi bio primjenjiv u sva vremena i za sve ljude, nego je više započeo neki vjerski pokret prilagođen i prilagodljiv raznim vremenima i mjestima.

60. Katoličko je učenje u svojim počecima bilo židovsko, ali je s postupnim promjenama postalo najprije pavlovsko, zatim ivanovsko, a konačno helensko i opće.

61. Bez proturječja se može reći, da niti jedno poglavlje Pisma, od prvog poglavlja Postanka do posljednjeg Otkrivanja, ne sadrži potpuno isti nauk koji Crkva o tome iznosi; zbog toga niti jedno poglavlje Pisma nema isti smisao za onoga tko mu kritički pristupa i za teologa.

62. Glavni članci apostolskog Vjerovanja nisu za kršćane prvih vremena imali isti smisao koji imaju za kršćane našega vremena.

63. Crkva se pokazuje neprikladnom da učinkovito zaštiti evanđeosku etiku, jer se tvrdoglavo drži nepromjenjivog učenja, koje se ne može uskladiti s današnjim napretkom.

64. Napredak znanosti traži da se izmijeni shvaćanje kršćanskog nauka o Bogu, o stvaranju, o osobi Božje Riječi, o otkupljenju.

65. Današnje se katolištvo ne može usaglasiti s pravom znanošću, osim ako se promijeni u neko nedogmatsko kršćanstvo, to jest u široki i liberalni protestantizam.

---

*Ocjena vrhovnog svećenika:* „Njegova je Svetost odobrila i potvrdila dekret uzoritih otaca, te zapovijeda da sve i pojedine gore spomenute tvrdnje svi trebaju smatrati za odbačene i zabranjene.”

( DENZINGER H. – HÜNERMANN P., *Zbirka sažetaka vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i ćudoređu*, UPT, Đakovo, 2002. [br. 3401-3466.] )